

практичної конференції, 30 травня 2023 року. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023.

6. Моляко, В. О., Гулько, Ю. А., Ваганова, Н. А. та ін. Перцептивно-мисленнєві стратегії творчого конструювання інформаційних систем у навчальній та трудовій діяльності: монографія. Київ, 2018.

Руденко Юлія,
викладачка Кобеляцької дитячої музичної
школи (м. Кобеляки)

КОЛОРИТ В ПРИРОДІ ТА КОМПОЗИЦІЇ

***Анотація.** Ця стаття висвітлює значення кольору в природі, композиції. Воно дуже велике і значуще в житті людини. Питаннями, що таке колір, колорит, колірна гармонія, займаються різні науки. Митці, також займаючись поєднаннями різних кольорів, прагнуть відрізнитися один від одного. Тому дуже важливим моментом в композиції, живописі, при роботі з учнями є приділення уваги кольорам, їх поєднанню, їх взаємодії.*

***Ключові слова:** колір, колорит, колористична гармонія.*

Щоб стати художником, потрібно розвинути природні здібності і набути практичні навички. Знання законів кольору позбавить живописця-початківця зайвих помилок, полегшить йому шлях у пізнанні колористичних гармоній в природі і мистецтві.

Щоб написати сонячний пейзаж, потрібно знати, як змінюються колористичні відношення при інтенсивному освітленні. Сонце, електрична лампа, що світиться, розпечений метал або газ, полум'я вогнища або свічки – джерела власного світла. А місяць, небо, Земля і всі предмети на Землі (крім тих, що світяться) – джерела відбитого світла, котрий вони, в свою чергу, розповсюджують на об'єкти, що знаходяться поряд.

Предмети, на які падає сонячне світло, частину кольорових променів, що знаходяться в ньому, вбирають, а частину відбивають. Відбиті промені дають відчуття кольору предмету. Сніг, наприклад, відбиває майже всі

промені, чорна сажа – майже всі вбирає. Трава відбиває зелені промені, лимон – жовті тощо.

Якби наше сонце охолело до температури полум'я вогнища, то веселка майже залишилась би без фіолетових, синіх, голубих кольорів. Ми повинні пам'ятати про це, працюючи при штучному освітленні, в спектрі якого переважають червоні, оранжеві і жовті промені. Апельсин при світлі електричної лампи залишиться таким же оранжевим, синя скатертина почорніє.

В спектрі Місяця найбільшу інтенсивність мають зелені і голубі промені. Тому в місячну ніч, крім білих, особливо помітні світло-зелені та світло-голубі предмети, а червоні здаються сірими або ж чорними: адже в світлі Місяця червоні промені дуже слабкі, відповідно, предмети, що мають цей колір, майже нічого не відбивають. І. Айвазовський, А. Куїнджі та інші художники враховували це при зображенні місячної ночі.

Поглянемо на яблуко на дереві, освітлене сонцем. Відблиск – саме яскраве місце, колір яблука на світлі – світло-жовтий; небо надає верхній тіньовій частині блакитного відтінку, а листя відкидаючи світло, робить його зеленкуватим знизу. Якщо зірвати яблуко, віднести в кімнату і покласти на червону скатертину, то на ньому з'явиться блакитний відблиск від вікна. Низ яблука, особливо в тіні, стане оранжевим, у великій частині можна помітити сріблястий наліт, світло від стелі. В кімнаті освітлена сторона яблука буде більш насиченою по кольору, ніж тіньова. Покладемо яблуко на підвіконня і почекавши приходу вечора, ввімкнемо електролампку. Та частина яблука, що звернена до вікна, набуде холодного синьо-зеленого забарвлення, а протилежна – теплого жовтого.

Зображаючи той чи інший предмет, потрібно думати про колір основного джерела світла власного чи відбитого – і сусідніх об'єктів; кожний рефлекс, кожний відтінок має своє пояснення. При цьому, зрозуміло, власний колір предмета ніколи не зміниться до того, що його не можна пізнати. Які б

відтінки не надавало середовище натурі, ми завжди відчуваємо її справжній колір.

Якщо предмет освітлений теплим світлом, то звичайні світлі його місця мають теплий колір, а тіньові – холодний. При холодному освітленні спостерігається навпаки. У живописі непотрібно, звичайно, прямолінійно наслідувати це правило, тому що і на освітленій поверхні можуть бути холодні відтінки, а в холодних тінях – теплі.

Поглянемо, як впливає повітряне середовище на кольоровий вигляд предметів. Знаходячись недалеко від лісі, ми добре розрізняємо колір листя, стовбурів дерев. Чим далі ми станемо відходити від нього, тим більше він буде зливатися в загальну масу, приймаючи блакитний відтінок. Справа в тому, що повітря затримує і розсіює частину фіолетових, синіх, блакитних променів, без перешкод пропускаючи інші.

Ранкові та вечірні зорі забарвлені в теплі тони, так як сонячне світло, пробиваючись крізь більш товстий шар атмосфери, втрачає значну кількість холодних променів.

Далекий ланцюжок гір здається блакитним, а снігові вершини, освітлені сонцем і хмари біля горизонту – рожевими, тому що яскраве світло, відбите білою поверхнею, на шляху до нас залишається частина короткохвильових променів, і втрата їх не в силах відшкодувати невелике підмішування блакитного кольору, розсіяного в атмосфері. Ця блакить здатна розфарбувати тільки порівняно слабо освітлені предмети. Чим ближче до вершини гори, тим прозоріше повітря, тим менше змінюється колір сусідніх гір. Тіні вже не блакитні, а фіолетові: тільки промені цього кольору, що мають самі короткі хвилі, розсіює більш чиста атмосфера.

Таким чином, на відстані темні предмети приймають сині, блакитні, фіолетові відтінки, а білі предмети – жовті, оранжеві, рожеві. Чим далі знаходяться вони від нас, тим більше змінюється їх власний колір, він стає менш насиченим.

Наш зір має цікаві властивості, з якими потрібно рахуватися. Якщо, працюючи над пейзажем виставимо папір або полотно на сонце, то потім, розглядаючи етюд при звичайному кімнатному освітленні, побачимо, що фарби чорні, манера письма суха, світлотіні занадто різкі. Під час роботи наш зір, подразнюючись яскраво освітленою поверхнею етюду, притупляється і колір фарб погано сприймається. Щоб запобігти цьому, потрібно влаштовуватися в тіні, але не глибокій, або ж користуватися парасолькою. В інших випадках завжди потрібно слідкувати за тим, щоб предмети, які пишуться, були приблизно в однакових світлових умовах з тим місцем, де знаходиться художник, інакше не можна гостро відчутти колір.

При занадто сильному освітленні колір будь-якої речі – за виключенням затінених частин – якби вибілюється, стає менш насиченим. У сутінках предмети майже не відрізняються. З цього можна зробити висновок, що для заняття живописом найбільш сприятливе м'яке світло похмурого дня, а в сонячну погоду краще всього виходити на етюди зранку або ж у вечері. В такій ситуації, особливо при розсіяному освітленні, кольори найбільш звучні: добре помітні їх контрасти і різноманітні відтінки.

Вирішуючи композиційний центр – місце, як правило, найбільш багате по кольору і світлотіні – потрібно пам'ятати про переваги не яскравого розсіяного освітлення. Це не значить, що не потрібно писати в самий яскравий сонячний день; можна знайти багато картин, що правдиво зображають найгарячіший час дня.

При сильному освітленні розміри предметів здаються збільшеними через оточуюче їх світіння – ореол. Світлий прямокутник вікна занурює в ореол частину віконної рами. По такій причині тонкі гілочки і дроти начебто тонуть в денному небі, приймаючи його колір. Художник повинен мати на увазі, що світлі фігури на темному фоні завжди здаються більшими, ніж рівні їм темні на світлому фоні.

Цікаві просторові властивості теплих і холодних кольорів. Холодні тони якби віддаляються від глядача, а теплі – наближаються.

Багато пейзажів старих майстрів умовно ділилися на три плани: передній – коричневий, середній – зелений, дальній – синій. Межі між ними важко визначити, але всі вони, включаючи ті, що найбільше кидаються в очі елементи композиції, нерозривно пов'язані між собою. Робилося це для того, щоб посилити відчуття глибини простору.

Передній план може бути переданий холодною гамою кольорів, а дальній – теплою, але простір в картині ми будемо відчувати.

Колір грає суттєву роль в так званому «урівноваженні» живописної композиції. Кольорам притаманна чисто описова характеристика вагомості. Кольори, що нагадують легкі об'єкти (небо, повітря), сприймаються легкими, а ті, що нагадують важкі об'єкти (каміння, землю) – важкими. Як правило, легкими є світлі, холодні кольори, а важкими – темні, теплі кольори. Але любий легкий колір у порівнянні з ще більш легким здається важким і, навпаки, важким у порівнянні з більш важким є легким.

Кожна кольорова пляма в живописній композиції сприймається в його зображуваному значенні як колір конкретного зображуваного об'єкту. Ця «предметність» кожного кольору зображення визначає його сприйняття. Яким би легким не був колір зображення реально важкого об'єкту (наприклад, кам'яної стіни), він буде сприйматися важким.

Задача «урівноваження» частин живописної композиції не стільки зв'язана з «вагомістю» кольорових плям, скільки з їх помітністю. Розрізняють дві форми помітності кольорів: абсолютна і відносна. Більше інших помітний оранжево-червоний колір. Найменш помітний – синій колір. Але в звичайних умовах ми бачимо кольори не ізольовано, а в оточенні інших кольорів. Тут вже виступає відносна помітність – колір тим більше помітний, чим більше він відрізняється від оточуючого його фону по світлу. Відмінність по насиченню і кольоровому тону в даному випадку грає меншу роль.

Список використаних джерел

1. Кольорознавство : навчальний посібник / за редакцією професора. Є. А. Антоновича. К. : ДАКККіМ, 2009. 358 с.
2. Прокопович Т. Основи кольорознавства : навч. посіб. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.

Руднєва Світлана,
викладачка теоретичних дисциплін
ДМШ №2 ім. В. П. Шаповаленка
Наумкіна Лариса,
викладачка фортепіано
ДМШ №2 ім. В. П. Шаповаленка
(м. Полтава)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН УЧНІВ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ

***Анотація.** У статті розкрито позитивний вплив музичних занять можуть на психологічний стан учнів мистецьких закладів, висвітлено їх значення для зменшення стресу, тривоги, депресії, а також підвищення самооцінки, розвитку когнітивних функцій соціальних навичок.*

***Ключові слова:** музика, дослідження, музичні заняття, психологічний стан, учні, мистецькі заклади.*

***Постановка проблеми.** У сучасному світі зростає потреба в розумінні факторів, які впливають на психологічний стан учнів. Музичні заняття є поширеною практикою в мистецьких закладах, але їхній вплив на психологічний стан учнів не до кінця вивчений. Вивчення впливу музичних занять на психологічний стан учнів може допомогти покращити їхнє благополуччя та успішність у навчанні.*

***Виклад основного матеріалу.** Проблему впливу музики на психологічний стан людини досліджують педагоги, психологи, мистецтвознавці в Україні та за кордоном, зокрема О. О. Зайченко (досліджує вплив музики на емоційний та когнітивний розвиток дітей), І. М. Ковальчук*